

בס"ד. ט"ז תמוז, במחנה־קיץ „גן ישראל“, ה'תשט"ז

(הנחה בלתי מוגה)

מזמור לדוד הוי' רועי לא אחסר בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני¹. הנה תוכן המזמור הוא שדוד מלכא משיחא משבח בענין הפרנסה בעד כנסת ישראל ובעד כאו"א מישראל, שכיון שהוי' רועי, הרי במילא מובן שלא אחסר, ואז, בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני. ואיתא על זה בגמרא פסחים² דכוס רביעי שאומרים עליו הלל הגדול, יש אומרים שאומרים עליו ה' רועי לא אחסר. ופירש המהרש"א שלדעת הי"א הנה המזמור הוי' רועי לא אחסר הוא הלל הגדול³. ובגמרא שם, למה נקרא שמו הלל הגדול, מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברי'. ומבאר המהרש"א שגם לדעת הי"א שהמזמור הוי' רועי לא אחסר הוא הלל הגדול, הכי קאמר, כיון שה' רועי שהוא משגיח וזן את כל העולם, גם אני לא אחסר. ומצירוף ב' הענינים, יושב ברומו של עולם, ומחלק מזונות לכל ברי', מובן, ששניהם שייכים ונוגעים להענין דהלל הגדול, וכמו"כ שייכים הם זה לזה, דהיינו, שמצד זה שיושב ברומו של עולם, לכן מחלק מזונות לכל ברי'. וכדאיתא בזהר⁴ דוד מלכא תלי מזונותיו לעילא, בגין דלעילא לא פסיק לעלמין כו', וע"ד כתיב הוי' רועי לא אחסר, לא יפסקון מזונות מני לעלמין, בגין דההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין. והיינו, שכיון שהמשכה היא ממקום נעלה, רומו של עולם, לכן לא אחסר, שמחלק מזונות לכל ברי' (ברי' דייקא, היינו, אפילו לאלו שנקראים בשם בריות בעלמא, כמ"ש רבינו בתניא⁵). ומזה שממשיך בכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני, משמע, שגם זה שייך ונוגע להענין דיושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברי'.

(ב) **ויובן** בהקדם הביאור בסיום הפסוק על מי מנוחות ינהלני, שהו"ע המנוחה. דהנה כתיב⁶ אל המנוחה ואל הנחלה, וכתיב⁷ קומה

(4) ח"ב קעא, א.

(5) פרק לב.

(6) פ' ראה יב, ט ובפרש"י.

(7) תהלים קלב, ח.

(1) תהלים כג, א-ב.

(2) קיח, א.

(3) ראה גם אוה"ת לתהלים (יהל אור)

עה"פ אות א' (ע' פה).

הוי' למנוחתך, והיינו, שכללות ענין המנוחה קשור עם ירושלים וביהמ"ק, ובוזה גופא העיקר הוא ביהמ"ק, מקום הארון. וידוע הענין בזה⁸ (בקיצור עכ"פ), דהנה בעבודת הבירורים יש ב' אופנים, בדרך מנוחה, ובדרך מלחמה. וכאשר באתם גוי' אל המנוחה ואל הנחלה, בימי שלמה המלך, דקיימא סיהרא באשלימותא⁹, הי' הבירור בדרך מנוחה, שזהו שמלכת שבא הביאה ממרחק את הניצוצות לשלמה המלך¹⁰. וענין זה (הבירור בדרך מנוחה) קשור עם בית המקדש דוקא.

ג) והביאור בזה, דהנה ידוע שבענין השראת השכינה בכלל, ובענין השראת השכינה בין בדי הארון בקדשי הקדשים שבבית המקדש, יש ב' דיעות¹¹. דעת הרמב"ם¹² (והסוברים כמותו), דכיון שבנוגע לרוחניות בכלל ועאכו"כ אלקות אי אפשר לומר שהו"ע שקשור עם מקום, עכצ"ל, שענין השראת השכינה במקום מסויים הוא עד"מ כמו דבר שכל שכותבים אותו ע"י אצבעות היד, ולא ע"י אצבעות הרגל, שאין זה באופן שאצבעות היד הם כלים להשכל (שהרי אצבעות היד אין להם שייכות כלל להבנת והשגת השכל), ואין זה אלא שכאשר השכל צריך לבוא באופן שיהי' תפיסה במקום, שזהו"ע אותיות הכתב, הרי זה עובר ע"י אצבעות הידים. ועד"ז הו"ע השראת השכינה בביהמ"ק וכיו"ב, שאין זה באופן שהמקום נעשה כלי לזה, כי אם, שכיון שמצד המקבל צריך להיות באופן שיומשך במקום, הרי זה עובר דרך ביהמ"ק, בדוגמת השכל שעובר ע"י אצבעות היד. אמנם דעת הרמב"ן¹³ (והסוברים כמותו) היא, וכן קבעה תורת חסידות להלכה, שאופן גילוי השראת השכינה בביהמ"ק אינו ע"ד שהשכל עובר ע"י כתיבה באצבעות היד (ולא אצבעות הרגל), אלא ע"ד התלבשות השכל בהמוח, ועל ידו גם בהלב, שאין זה באופן שהשכל רק עובר דרך המוח, כי אם, שחומר המוח שייך להשכל, שלכן יש חילוקים

א. ביאורו"ז להצ"צ שם ע' קג ואילך. וראה גם סה"מ תר"ל ע' סג ואילך. סה"מ פרי"ת ע' קפד ואילך. לקו"ש חי"ט ע' 141 ואילך. סה"מ תשל" ע' 55 ואילך. ע' 62 ואילך.

(12) ראה מו"נ ח"א פכ"ה (צויין באוה"ת, ביאורו"ז וסה"מ תר"ל שם). וראה עבוה"ק ח"ג פכ"ה.

(13) ראה אוה"ת ביאורו"ז וסה"מ תר"ל שם. וש"נ לרמב"ן עה"ת ס"פ פקודי, ולשער הגמול בענין געה"ת.

(8) בכ"ז ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קלב, ב עה"פ קומה ה' למנוחתך. ועם הוספות כו' — אוה"ת ויצא קעז, א ואילך. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' קא ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פע"ז ואילך.

(9) ראה זח"א רכה, ב. שמו"ר פט"ו, כו. ועוד.

(10) ראה תו"א בראשית ה, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

(11) בכל הבא לקמן ראה אוה"ת שם קעח,

בהחומר דתלת המוחין¹⁴, ויתירה מזה, שחומר המוח מזדכך ע"י ריבוי לימוד בשכל, ועאכו"כ ע"י יגיעה בשכל, לפי שהוא כלי ומתאחד עם השכל ששורה בו. וכמו"כ הו"ע השראת והתלבשות השכינה במקומות מיוחדים, ובמיוחד בביהמ"ק, שזהו באופן שהמקום הוא כלי ומתאחד עם השכינה. ובכללות הרי זה החילוק שבין דרך מעביר לדרך התלבשות.

אך עדיין צריך להבין, דכיון שרוחניות ועאכו"כ אלקות אינו שייך לתפיסה במקום, א"כ איך אפשר לומר שהשראת השכינה היא בדרך התלבשות. והענין בזה, שכיון שהוא ית' כל יכול, לכן ביכלתו לצמצם את עצמו בין שני בדי הארון¹⁵, באופן שכשם שיכולים לראותו במראות גדולות כך יכולים לראותו במראות קטנות¹⁶, והיינו, שלא שייך שאלות כיצד נעשה הדבר כו', כיון שהוא כל יכול. והנה, מהסבר זה גופא מובן, שהענין דצמצם שכינתו בין בדי הארון, וכללות ענין השראת השכינה בביהמ"ק וכיו"ב בדרך התלבשות, הרי זה מצד המעלה דכל הגבוה גבוה ביותר כו', היינו, שענין זה נמשך מדרגא נעלית יותר באלקות¹⁷, שעל זה אומרים שהוא כל יכול.

ועפ"ז יובן השייכות דביהמ"ק לענין המנוחה, באתם גו' אל המנוחה ואל הנחלה. דהנה, כדי לפעול בירור שאינו בדרך מלחמה, אלא בדרך מנוחה, היינו, שגילוי האור האלקי יאיר אפילו למרחק, עד כדי כך שהניצוצות יהיו נמשכים אליו, הרי זה דוקא ע"י גילוי נעלה ביותר, כמשל אבוקה גדולה ביותר שמאירה גם למרחק, ומגעת אפילו במרתף, במקום שיש בו אור מעופש. ולכן, ענין המנוחה, באתם אל המנוחה ואל הנחלה, קשור עם ביהמ"ק דוקא, כיון שמקום זה הוא כלי לאלקות בדרך התלבשות, והיינו לפי שמאירה בו דרגא נעלית ביותר דאלקות, שזהו"ע דכל יכול, שלכן יכולה להיות ההתלבשות בענין של מקום. ומצד גודל האור והמאור שבמקום זה, נעשה הברור (לא באופן של מלחמה, כי אם) באופן שהמברר נמצא במקום הקדושה, ואפילו ממרחק נמשכים אליו ניצוצות הקדושה, בדרך שלום ובאופן של מנוחה.

ד) וזהו גם מ"ש במזמור זה: על מי מנוחות ינהלני, שהו"ע הברור בדרך מנוחה שנעשה ע"י ההמשכה ממקום נעלה ביותר (כדלקמן ס"ו). ומקדים בהתחלת המזמור, הוי' רועי לא אחסר, שכדי

16) ראה ב"ר פ"ד, ד.

14) ראה זח"ג קמ, א. רסב, א.

17) ראה גם תו"מ סה"מ טבת ס"ע רמו.

15) תנחומא ויקהל ז.

שיהי' מעמד ומצב דלא אחסר, שתהי' השפעת המזון בתמידות ללא הפסק, הרי זה דוקא עי"ז שהוי' רועי, היינו, שלא מספיק הענין דהוי' עמדי, אלא צריך להיות הענין דהוי' רועי דוקא. והענין בזה, מ"ש הוי' רועי הוא ע"ד שמצינו במשה רבינו, רועה נאמן, שהי' רועה את הצאן במדבר, שהי' מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך כו', ואח"כ הי' מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה¹⁸, ועד"ז הוא הענין דהוי' רועי, שמורה על ענין ההתלבשות להיות כמו רועה נאמן¹⁹ לצמצם את עצמו לפי צרכיו ולפי יכלתו של כל אחד, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (משא"כ הוי' עמדי, שיכול להיות גם ללא התלבשות בענינים הגשמיים). וכיון שענין ההתלבשות (התלבשות פנימית, עד שנעשה ענין של התאחדות) הוא מקום נעלה ביותר, שזהו"ע דכל יכול (כנ"ל), הרי מובן שכאשר המשכת המזונות היא באופן דהוי' רועי, הרי זה נמשך ממקום היותר נעלה, ולכן הרי זה באופן דלא אחסר, שלא שייך בזה חסרון והפסק כו'.

ה) **וממשיך** בכתוב: בנאות דשא ירביצני. והענין בזה, כדאיתא בזהר²⁰ נאות דשא אלין אינון מקורין עלאין כו' אקרון נאות יעקב²⁰. ומבואר בזה בקבלה²¹ שנאות יעקב קאי על ספירת התפארת שמתפאר בכל הששה קצוות, והרי ספירת התפארת היא קו האמצעי שעולה עד פנימיות הכתר²². ומסיים בזהר שם, דאית נאות לבר דאקרון נאות מדבר²³, וע"ד בנאות דשא. ולכאורה אינו מובן, הרי גם בנאות מדבר ששייך תחילה לחיצוניות (נאות לבר) מצינו שע"י עבודת האדם נעשה הענין דירעפון נאות מדבר וגיל גבעות תחגורנה²⁴, ועד שלבשו כרים הצאן²⁵, היינו, שענין זה נמשך ומגיע גם לצאן ישראל, וא"כ למה מדייק שאין זה נאות מדבר, כי אם נאות דשא דוקא. אך הענין הוא, דכיון שמדובר כאן באופן הבירור בדרך שלום ומנוחה דוקא, ע"ד שהי' אצל שלמה המלך, שישב במקום הקדושה, וע"י אור גדול ביותר, אור האבוקה, נמשכו אליו כל הניצוצות, לכן מדייק שאין זה נאות מדבר, אפילו לא כפי שירעפון נאות מדבר וגיל גבעות תחגורנה, כיון שאין זה אופן הבירור בדרך מלחמה, אלא באופן שיושב במקומו במקום הקדושה, בנאות דשא (דוקא) ירביצני. וזהו ג"כ מ"ש במדרש תהלים²⁶ שנאות דשא

23) יואל ב, כב.

24) תהלים סה, יג.

25) שם, יד.

26) עה"פ (הובא בפרש"י).

18) שמו"ר פ"ב, ב.

19) ראה זח"ב כ, ב (עה"פ ה' רועי).

20) איכה ב, ב.

21) אור החמה לזהר שם.

22) ראה גם לקו"ת מסעי צו, ב.

קאי על הטעימה מטובו (טוב במלאפום) של עולם, ואיתא בלקו"ת²⁷ בביאור החילוק שבין טוב (בחולם) לטוב, שטוב קאי על עצם הטוב שלמעלה מהעולם, ומצד בחי' זו הנה גם כשנמצאים בעולם לא שייך בזה אחיזה ללעו"ז.

(ו) **ומסיים** בכתוב: על מי מנוחות ינהלני. והענין בזה, כדאיתא בזהר⁴ אלין מיין דנייחא דקא נגדין מההוא אתר דנגיד ונפיק מעדן (כמ"ש²⁸ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן), ואינון מיין אקרון מי מנוחות. ופירש הרמ"ק²⁹, שלא נקרא מי מנוחות מפני שהולכים לאט, שהרי נגדין מההוא אתר כו', מבחי' החכמה, שהמים מרובים, אלא נקראים מי מנוחות מפני שהם פועלים הנחה (נייחא) לכל, נייחא לנשמתא ונייחא לגופא³⁰. והיינו שבאיזה מקום שנמצא ובאיזה ענין שיהי' פועלים הם הענין דנייחא. והרי הענין דנייחא הוא שכל ענין יהי' מתאים לתפקידו, שזוהי הכוונה העליונה ורצון העליון כפי שמתלבשים אפילו בכריאה, שזהו כללות הענין דבירור בדרך של שלום ומנוחה.

וענינו בכללות הוא אופן הבירור שע"י תורה³¹, ולא ע"י תפלה, שהרי התפלה היא בדרך מלחמה, כמאמר שעת צלותא שעת קרבא³². ובתורה גופא העיקר הוא בפנימיות התורה, תורת החסידות, אילנא דחיי, דלית תמן לא קושיא וכו'³³ (כל הענינים שהם מסטרא דלעו"ז), שלכן נקראת אילנא דחיי, ששם לא שייך לגמרי הענין דאילנא דטוב ורע, אפילו לא באופן של בירור כו'. וזהו הענין דמיא דנייחא דקא נגדין מההוא אתר דנגיד ונפיק מעדן, שהרי מ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן קאי בפשטות על גן עדן, שמקום זה לא הי' יכול לסבול ענינים של חומריות, ועאכו"כ ענינים של חטא, שלכן רק לפני החטא הי' אדה"ר יכול להיות שם.

(ז) **והנה** מזמור זה אמרו דוד מלכא משיחא בשביל כל אחד ואחד מישראל בנוגע לענין הפרנסה, וכמו"כ איתא בכתבי האריז"ל³⁴

27) שה"ש י"ד, סע"ד. סה"מ תש"ג ע' 70.
 28) בראשית ב, י. וראה ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' טו ואילך.
 29) הובא באור החמה לזהר שם.
 30) ראה ב"ר פ"ל, ה.
 31) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קיב ואילך.
 32) ראה זהר ח"ג רמג, א. ח"א רמ, ב. תקוני זהר תי"ג (כט, ב). לקו"ת בלק עב, א. תצא לד, ג. לה, ג. ועוד.
 33) זח"ג קכד, ב. נת' בתניא אגה"ק סכו'.
 34) רח"ו הובא באור החמה לזהר שם. וראה גם לקו"ת וספר הלקוטים להאריז"ל עה"פ. עמק המלך שט"ז פ"י (קכח, ב ואילך).
 תש"ד ע' 106 ואילך.

שנכון לומר זה המזמור בענין הפרנסה. והיינו, שהבקשה היא שתהי' הפרנסה (לא ע"י ענין של מלחמה, כיון שאז ישנם בלבולים) (לכל הפחות לפי שעה) המונעים מעבודת הוי' בשמחה ובטוב לבב, אלא) באופן דהוי' רועי לא אחסר, היינו, באופן של התלבשות והתאחדות בהענינים דלמטה, עד למטה מטה, ועי"ז נעשה הבירור באופן של בנאות דשא (ולא נאות מדבר), שזהו הבירור בדרך מנוחה ובדרך שלום. וכל זה הוא בנוגע לפרנסה כפשוטה, פרנסה בגשמיות. וכיון שפרנסה בגשמיות קשורה עם פרנסה ברוחניות, וכדי לבוא לפרנסה בגשמיות הרי זה עי"ז שעוסקים גם בפרנסה ברוחניות, הנה גם על זה היא הבקשה שתהי' הפרנסה ברוחניות בדרך של מנוחה ושלום, ע"י לימוד פנימיות התורה, תורת החסידות, אילנא דחיי, דלית תמן לא קושיא וכו' מסטרא דרע, ועי"ז נעשה גם לימוד נגלה דתורה וגם עבודת התפלה באופן של שלום. ואז פועלים שיהי' הבירור באופן דעל מי מנוחות ינהלני, דוד מלכא, שיהי' לכל אחד כל צרכו הן ברוחניות והן בגשמיות, כיון שנמשך מהוי' רועי (שלכך) לא אחסר, ולכן בנאות דשא (לא בנאות מדבר) ירביצני, בדרך מנוחה ושלום. וזהו גם הכנה להמעמד ומצב דלעתיד לבוא, בימות המשיח, כמ"ש³⁵ אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד, וראו כל בשר יחדיו³⁶ שהוי' אחד ושמו אחד³⁷, בביאת משיח צדקנו.

---

(37) זכרי' יד, ט.

---

(35) צפני' ג, ט.

(36) ישעי' מ, ה.